عقبی ته سفر

لیکوال:
الحاج عزیز محمد (پردیس)
د میدان شهر د خروټو د کلي اوسیدونکی

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د کتاب ځانګړني

د کتاب نوم: عقبی ته سفر

لیکونکی: الحاج عزیز محمد "درویش"

ډیزاین: محمد جواد "مبارز"

د چاپ کال: ۱۳۹۶ هـ ش

د چاپ شمیر: (۱۰۰۰) جلده

ټلیفون نمبر: ۰۷۰۷۸۵٤۹٤۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب لړلیک

د دې کتاب متعلق یو څو خبرې ۱
مرګ د مومن لپاره یوه خدايي ډالۍ ده ۱
د ځنکدن د حالت بیان ۳
د ځنکدن حالت ۴
د شهید احکام ۷
د مړي د لمبولو طریقه ۹
مړي ته د کفن ورکولو طریقه ۱۲
د کفن ورکولو طریقه ۱۲
ښځې ته د کفن ورکولو بیان ۱۳
د جنازې د وړلو بیان ۱۴
د جنازې د لمانځه مسایل او طریقه یې ۱۲
د جنازې د لمانځه ترتیب او طریقه یې ۱۹
د جنازې د لمانځه فرضونه ۲۰
او د جنازې سنتونه درې دي: ۲۰
د مړي د ښخولو بیان او مسایل ۲۳
متفرقې مسئلې ۲۵
د قبر د حالت بیان او مسائل ۲۷
د حضرت سلیمان علیه السلام کیسه ۳۴
هر مسلمان باید امیدونه مختصر وساتي ۳۶
علماء کرامو فرمایلي چې پر زړونو کې نور (رڼا) څلور شیان پیدا کوي: ۳۶
او هغه څوک چې بیا خپل امیدونه اوږده اوږده ساتي نو الله پاک هغه په
څلور قسمه عذابونو اخته کوي: ۳۷
علماء کرامو بیا لیکلي چې د زړه سختي څلور شیان پیدا کوي: ۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د دې کتاب متعلق يو څو خبرې

دا کتـاب پـه نامـه د عقبـی تـه سـفر وليکـل شـو، دا خـاص د هغـو مسلمانانو لپاره، چې ټول خپل ژوند يې دنيوي کاروبار باندې مشغول ساتلی وی، او تـل پـدې فکـر کـې وي چې همـدا دنيـا ده او د دنيـا همـدا عيش و نوش مزی او چرچې به وي او بلـي خواتـه مخـه نلـرو، نـو چا د بـي علمی په وجه ځان غافله کړی، څوک د دنيا په عيش و نوش باندې مست دي، څوک د مال او دولت په خزانو دوکه شوي دي بعضې داسې فکـر کوي چې تل به دا دنيا او دولت وي او هم به زه يم، بله دنيا څه او کار يې څه، نه ګرانو ورونو ! بله دنيا راتلونکي او راروانه ده، ډير اوږد سفر او غټ غټ منزلونه مخکې راته پراته دي لکه د عقبی په سفر کې د ځنکدن، قبر، پل صراط، تله د ميزان او د حشر د ورځې سوال او جواب منزلونه راته مخکې په کمين کې لاره راتـه محاصره کړې ده، بلکل د نجات لاره نلرو او نه بله د نجات لاره راته شته.

که غواړو چې د عقبی د سفر لپاره، ځان سره د خپل نجات لپاره څه ولرو نو بايد د دې کتاب ليکل شوې خبرې په غور ولولو، او پوره عمل پرې وکړو، ترڅو مو الله تعالی د عقبی سفر راته اسانه او لنډ کړي.

مرګ د مومن لپاره يوه خدايي ډالۍ ده

حديث شريف: دا چې خپله د فخر کاينات او رحمت للعالمين حضرت محمد صلی الله عليه واله وسلم مبارک ارشاد دی، هغه فرمايي چې مرګ د مومن لپاره يوه خدايي ډالۍ ده، مطلب دا چې مرګ د مومن لپاره، د دنيوي تکليفونو د خلاصون بهترينه وجه ده، او جنت ته د داخليدو، او خپل رب سره د ملاقات ذريعه ده، او بنده د يوه عالم نه بل عالم ته انتقالوي چې د دې مثال علماء کرامو د مور خيټې ماشوم سره يې داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شودلی دی ماشوم د مور خيټه کې داسي فکر کوي چې بې له مور خيټې نه بله دنيا هيڅ نشته وروسته چې بيا دنيا ته راشي، بيا هلته ورته معلوميږي چې دا خو دنيا ده، نو همدا رنګه د دې دنيا نه بله دنيا هم شته، کله چې مړ شي تعلق يې عالم برزخ او عالم ارواح سره شی نو دا دنيا هسي ورته ښکاري لکه چې ماشوم ته د مور خيټه ښکاره کيده، بيا به داسي فکر کوي چې د دنيا عمر خو يو خوب وو يا خيال[1].

اوس خو دا ښکاره خبره ده چې هر زيروح د مرګ څکونکی دی او د مرګ نه خلاصون نلري هغه زيروح په انسانانو کې هغه مومن وی يا کفر وی، نر وي او که ښځه، لوی وي او که کوچنی، امير وي يا خادم، پادشاه وي او که ګدا ، صالح وي يا فاسق او فاجر، نو خامخا د مرګ پنجي ته ورځي، او د مرګ پياله به نوش کوي، حتی چې انبياؤ عليه السلام هم ترې مستثنی نشول چې خپله سردارد کونينو هم پکې شامل او د دې فاني دنيا نه يې رحلت کړی.

دا چې د مرګ سلسله ابتدا نه يعنې د مخلوق د پيدايش نه شروع شوي دا به تر قيامته ادامه کوي لکه چې خپله الله تعالی خپل کلام پاک کې فرمايلي چې (كُلُّ نَفْسٍ ذائِقَةُ الْمَوْتِ) يعنی هر زيروح به په خپل وخت سره مري هيڅ رد او بدل پکې نه راځي، الله تعالی بل ځای کلام پاک کې فرمايلي: (خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا) يعنی نيک بخته هغه څوک دی چې دی په خپل ځان د الله پاک حکمونه او د نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم مبارکې طريقې عملي کړي، او خپل دنيوي ژوند ، د شريعت په رڼا کې په عبادت او بندګی سره تير کړي.

کله چې انسان پيدا کيږي، دې ژاړي او خپلوان يې خوشحالي او خنداګاني کوي نو کله چې دې خپله مري خپله خوشحالي کوي، خپلوان

[1] رواه درمختار و شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې ورپسې ژړا او انګولاوي کوي.

د ځنکدن د حالت بيان

کله چې مسلمان د دنيا نه رحلت کوي نو سنت طريقه دا ده چې نور مسلمانان به هغه مسلمان چې د ځنکدن وخت يې راشي نو مخ به يې قبلې خواته واړوي يعنې ښۍ اړخ به يې قبلې خواته کړي، ځنې بيا وايي چې ستوني ستغ به يې څملوي چې پښې يې قبلې خواه راشي، سر لاندې به يې يو شی کیږدي، چې مخ يې قبلې ته برابر شي او پورته آسمان ته ونګوري، او که په اړولو او رااړولو کې ورته تکليف وو نو پر خپل حال به يې پريږدی، نو کله يې چې ساه اخيستل شروع کړل (او ژر ژر يې نفس اخيستل شروع کړ) او پښې يې سستې شوې، رګونه يې ودريدل، پوزه يې کږه شوه او د غوږونو دواړو خواوې نرمې د ژيړې د شنه کيدو هغه خوا يې چې کيناستی نو دا يې د ځنکدن حالت دی.

په ناستو خلقو کې به يو شخص په کلاره په ټيټ اواز ورته د کلمې شريفې (لا اله الله محمد رسول الله) تلقين شروع کړي، پدې خاطر چې ورته فکر يې شي او دی يې هم ووايي، ليکن نه به ورته وايي چې ويې لوله، دا ځکه چې دا ډير سخت حالت دی داسې نه چې بل څه يې د خولې نه ونه وځي.

د کليمې شريفې د تلقين نه مقصد دا دی چې ځنکدن کې د دې شخص ژبه په کلمه شريفه جاري شي، که يې يو وارې په تلقين کې کلمه وويله ورته کفايت کوي. نور به تلقين کوونکی چپ کيږي، دا ځکه چې مراد يې حاصل شو، او که يې د تلقين وروسته بيا خبرې وکړې بيا به ورته کلمه شريفه شروع کړي يا به سورت ياسين پرې شروع کړي، دا ځکه چې د سورت ياسين په لوستلو سره يې ځنکدن اسانيږي، که چيرې دې وخت کې له دې نه کومه د کفر خبره ووتله بد به پرې نه وايو، مونږ به دا وايو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ځنکدن د سختی له وجې نه يې عقل پر ځای نه وو نو ځکه دا خبره ورنه وو تله، دا معاف دی الله تعالی دې پرې رحم وکړي[١].

مسئله: کله چې مړي نه ساه وتله د مړي اندامونه به برابر کړل شي، يعنې سترګې به يې پټې کړل شي، زنه به يې وتړل شي، د دواړو پښو غټې ګوتې به يې وتړل شي، او که يې سترګې نه پټيدې نو په کراره کراره به يې ورته پټې کړی، پدا سې حالت کې به (بِسْمِ اللهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللهِ) وايي نور نو په مړي باندې تر غسل ورکولو قرآنکريم لوستل مکروه دي. کله يې چې مړی وغزاوه بيا به لړ غوندې عود يا لبان يا څه بله خوشبويي ورته ولګوی. دا سې وخت کې که څوک جنب وي يا دا چې ښځه په حالت د حيض يا نفاس کې وه هغه به ورنه وځي، نور به کوشش وکړل شي چې د مړي تکفين په چالاکۍ وشي بهتره خبره ده[٢].

د ځنکدن حالت

مجاهد رحمه الله فرمايي چې کله سړی د مرګ حالت ته نږدې شي نو پدې وخت کې ورته د خپل مجلس او ميني د ملګرو صورتونه راشي، که چيرې يې ملګري صالح او نيک خلق وي هغې يې مخې ته راشي او که چيرې يې د مجلس ملګري فاجر او فاسق خلک وي هغه به يې مخې ته راشي، نور نو زمونږ د مسلمانانو قضاوت پوري اړه لري چې کوم ملګری بهتر دی.

حضرت سفيان رحمه الله بيا فرمايي چې کله ملک الموت د انسان زړه د مرګ حالت کې مسح کړي نو دې وخت کې دی د خلکو د پيژندګلوی نه خلاص شي، ژبه يې بنده شي، دنيوی ټول شيان هير کړي بيا فرمايي چې که چيرې دی د مرګ په نيشه سپور نه وي ده به د ځنکدن د تکليف د وجې

[١] رواه دورمختار و بحر رايق
[٢] رواه فتاوه هنديه و شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه په ناستو خلکو توره چله ولی وه[1].

به بعضي روایاتو کې راځي چې کوم وخت ساه حلق ته راشي نو په دغه وخت کې شیطان ابلیس د ده د ګمراه کولو ډیر کوشش کوي، چې انسان ګمراه کړي او خطا یې باسي.

حضرت جنید رحمه الله کله چې وفات کیده چا ورته کلمه شریفه (لا اله الا الله) تلقین کوله، نو ده مبارک ورته وفرمایل چې دا ما مخکې یاده کړې ده، او تر اوسه پورې مې دا مبارک لفظ هیر کړی هم ندی، چې اوس یې تانه یاد کړم، فعلاً الحمد لله دا مې وظیفه او ژبه مې پرې لمده ده.

بل ځای یو جلیل القدر صحابي فرمایلي چې ماته یوه عابد وویل چې په بصره کې یو سړی وفات کیده خلکو به ورته کلمه شریفه د (لا اله الا الله) تلقین کوله، او د ده په ژبه به لس لس روپۍ راتله، او دا هم په لس لس روپۍ پر ژبه به یې ویل[2].

حضرت موسی علیه السلام کله چې وفات شو الله پاک ورنه وپوښتل چې ای موسی ! د مرګ حالت دی څنګه وو بیان یې وکړه، موسی علیه السلام عرض وکړو چې یا الله ! ته د زړونو مالک یې او په هر څه واقف یې لیکن ما د ځنکدن حالت پر خپل ځان داسې ولیده لکه څنګه چې ژوندی مرغه په اور باندې اړوی او رااړوي، چې نه هغه مري او نه یې ساه وزي، او نه الوتلی شي او دی د کبابیدو حالت کې وي[3].

بل روایت کې بیا د ځنکدن حالت داسې بیان شوی دی لکه څنګه چې د ژوندی وزه یا چیلۍ څخه پوستکی اوباسي[4].

---

[1] رواه فضایل صدقات
[2] رواه فضایل صدقات
[3] رواه فضایل صدقات
[4] رواه فضایل الاعمال

(c) ketabton.com: The Digital Library

حدیث شریف: یوه حدیث کې نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم فرمایلي چې د ځنکدن د حالت مشکل داسي دی لکه څنګه چې یو انسان پر بدن باندې (۳۰۰) درې سوه توري خوړلي وي، او د توري هر پرهر پر بدن ښکاري، نو د درې سوو تورو ګزار پر بدن او تکلیف د ځنکدن یو شان وي[1].

حدیث شریف: نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم فرمایلي چې تاسو مرګ ډیر ډیر یادوی ځکه چې دا عمل ستاسو ګناهونه لري کوي، او د دنیا سره بې رغبتي درته پیدا کوي[2].

حدیث شریف: د نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم مبارک ارشاد دی فرمایي چې: ای خلکو ! د مرګ نه ړومبی تاسو د ګناهونو نه توبه وباسی، او په نیکو اعمالو تلوار وکړی، هسې نه چې په بل کار مصروف شئ او توبه درنه پاتې شي، الله پاک سره خپل زړه وتړئ، او خپله ژبه په ذکر سره عادت کړئ، او خپله صدقه مستحقینو ته خفیه ورکړئ[3].

یو بزرګ فرمایي:

۱. چې دا د تعجب ځای دی چې څوک پدې یقین ولري چې مرګ شته او هر وخت راتلونکی دی، نو دی بیا ولې په لږ غوندی خوشحالۍ دی خوشحالي کوي؟

۲. بل د تعجب ځای دا دی چې څوک پدې یقین ولري چې دوزخ حق دی حشر یې معلوم ندی نو بیا ولې په خبره خاندي؟.

۳. دا هم د تعجب ځای دی چې دوی د دنیا انقلاب ښه ویني، نو بیا ولې په دنیاوي معاملو مطمئین کیږي؟.

---

[1] رواه فضایل صدقات

[2] رواه فضایل اعمال

[3] رواه فضایل صدقات

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. دا هم د تعجب ځای دی چې پدي يقين ولري چې تقدير برحق دی او څه چې ورته مقرر وي هغه به خامخا ورته رسيږي، نو بيا ولې مصيبتونه او چتوي؟![1].

مسلمه بن عبد المالک رحمه الله د وفات وخت کې ډير ژړل، چا پوښتنه ورنه وکړه چې ولې ژاړې؟ ده ورته وفرمايل چې زه د مرګ د ويرې څخه نه ژاړم، زه پدې ژاړم چې ما (۳۰) کاله په جهاد کې تير کړل، څو مره مې چې جهاد ته ادامه ورکړه ليکن زه شهيد نشوم، دا دی اوس د زنانه وو غوندې په کټ کې پروت او په سږه تبه مرم[2].

يوه حديث شريف کې راغلي چې يوه ورځ حضرت بي بي عايشې رضي الله تعالی عنها نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم څخه پوښتنه وکړه چې اې د الله پاک رسوله ! چې بې د شهادت نه بل څوک د شهادت درجه وړای شي او د شهيدانو ډله کې شامليدای شي؟ نو نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم ورته وفرمايل: چې څوک يوه شپه او يوه ورځ کې (۱۰۰) سل واري مرګ ياد کړي نو هغه شخص د شهيدانو ډله کې شامليدای شي[3].

د شهيد احکام

شهيد پر درې قسمه دی:

۱. دنيوي شهيد. ۲. اخروي شهيد. ۳. صرف د آخرت شهيد.

دنيوي او اخروي شهيد ته غسل نه ورکول کيږي، باقاعده کفن هم نه ورکول کيږي ولې چې اخروي ته ثواب ډير دی.

دوهم قسم شهيد حکم بيا دا دی چې هغه ته د نورو مړو غوندی غسل

---

[1] رواه فضايل صدقات

[2] رواه فضايل اعمال

[3] رواه فضايل صدقات

(c) ketabton.com: The Digital Library

او کفن ورکول کیږي او په آخرت هم ورته ثواب شته.

اول قسم شهید ته کامل شهید ویل کیږي چې د هغه لپاره (۷) اوه شرطونه دي:

اول مسلمان دی کافر شهید کیدای نشي.

دوهم او دریم شرط یې دا دی چې عاقل او بالغ وي نو که په وړوکي توب یا دا چې لیونتوب کې ووژلی شي په اول قسم شهادت کې شامل دی.

څلورم شرط یې دا دی چې هغه پاکی کې شهید شي، په جنابت کې نه وي، او ښځه په حیض او نفاس کې نه وي.

پنځم شرط یې دا دی چې بې ګناه وژلی شوی وي یا یې سوزولی وي یا غرق شوی وي نو دا شهید په اول قسم کې شامل ندی، او که څوک په شرعي جرم ووژل شو هغه هم شهید ندی غسل وغیره هر څه ورته ورکول کیږي.

شپږم شرط یې دا دی چې یو مسلمان راپورته شو بل مسلمان یې غیر جارحه آله باندې وواژه یا یې په جارحه آله په خطایي سره وواژه، یا دا چې څوک مړ وموندی شو، نو بیا په داسي حالت کې قاتل باندې مالي عوض واجب دی او قصاص نه خلاص دی.

اووم شرط یې دا دی چې کوم شخص په جارحه یا غیر جارحه آله مړ شو، نو دا هم په اول قسم شهادت کې شاملیدای نشي، او که چیرې څوک د خپل نفس بال او بچ یا د بل مسلمان د دفاع حالت کې ووژل شو نو دا کامل شهید دی[1].

مسئله: که څوک د الله پاک لاره کې شهید شو، او مذکوره شرایط او

---

[1] رواه درمختار و شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شواهد پکې نه وي نو دا هم شهید دی خو صرف دا شهید د آخرت شهید دی یعنې ثواب موعود ورته نشته، لیکن د دنیا احکام به نورو مړو غوندي ورباندي جاري کیږي، یعني غسل او کفن به ورکول کیږي[۱].

د مړي د لمبولو طریقه

مسئله: د مړي د لمبولو مستحبه طریقه داسي ده چې اول به تخته راوړی شي، ښه به یې پاکه و مینځي لږ غوندي خوشبویي به پرې ولګول شي، مړی به پرې ځملوي جامې به یې په کلاره ورنه وباسي، دا ځکه چې هغه د ځنکدن د سختیو نه تکه او پارچه پارچه وي، حال یې بیان شوی دی لیکن مړی به په تخته راستن ته برابر چې مخ یې قبلې خواته وي، او که نه بهتري یې بیا پر دې کې ده چې پښې یې د قبلې خواته کړي، شاه په تخته به یې ځملوي د تختې د سر خوا به لږ غوندي جګه او د پښو خوا به یې لږ غوندې ټیټه وي، مړی به مایل غوندي په تخته پروت وي[۲]

مسئله: په غسل ورکولو کې به کله یې چې جامې ورنه لرې کړې، په فرضو به یې یوه پاکه پرده واچوي غسل ورکونکی به یوه خلیطه په لاس کوي، اول به استنجاء وکړي، استنجا به اول په لوټو بیا به یې په اوبو استنجا ورکړي، اوبه اچونکی به اوبه په پرده اچوي، غسل ورکونکی به استنجا ورکوي، کله چې استنجا نه خلاص شو، دا خلیطه به لرې کوي.بیا به دواړه لاسونه درې واري تر مړوندو پورې، بیا به یې خوله درې واري و مینځي حتی شونډو لاندې به اوبه ورسوي بیا به یې پوزه درې واري حتی چې د پوزې نرمی یې د ننه لمدې شي، بیا به یې مخ درې واري بیا به یې ښی لاس تر څنګلو پورې او بیا به یې چپ لاس تر څنګلو پورې و مینځي بیا به یې د سر مسح وکړي آخر کې به یې دواړه پښې تر بجلکو

[۱] رواه درمختار، شامي و بحر رایق
[۲] رواه عالمګیر او شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې درې درې وارې و مینځي لکه څنګه چې ژوندی شخص د لمانځه لپاره اودس کوي، په همدې شکل به اودس ورکړي.

که چیرې مړی جنب وو یا دا چې ښځه د حیض او نفاس په حالت کې وه دلته عالمانو فرمایلي چې د څلور اندام اودس وروسته به د مړي سر او ږیره په صابون یا بل شی و مینځي چې صفا شي، شرط دا دی چې سر یې و یښتان ولري.

بیا به مړی په ګیڼ اړخ په تخته واړوي په شیر ګرمه اوبو البته عود یا د بیري پاڼې به پکې جوش شوي وي، درې وارې به یې د سر نه تر پښو پورې اوبه پرې واچوي، چې ټول بدن ته یې اوبه ورسیږي، بیا به مړی په ښی اړخ راواړوي د سر نه تر پښو به یې درې وارې اوبه واچوي چې ټول بدن ته یې اوبه ورسیږي، بیا به غسل ورکوونکی مړی لږ غوندې کینولو ته برابر کړي چې کوم فضله مواد یې معده کې وي هغه خارج شي، نو کله چې مړی ته غسل ورکول شو نو په یوه پاکه ټوټه به یې وچ کړي دا پورته طریقه چې یاد شوه دا یو سنت طریقه ده.

نوټ: کله چې مړي ته غسل ورکړو عین د غسل په طریقه به آخر کې پر مړي چې کافور پکې جوش شوي هغه اوبه به هم په مړي دوهم وار اچوي، بیا به یې په پاکه ټوټه وچوي.

مسئله: د مړي ویښتان تراش کول، د نوکانو اخیستل او د ویښتانو ګومنځول مکروه دي[1].

مسئله: غسل ورکوونکی به بلکل د مړي عیبونه نه افشا کوي.

مسئله: مړی ته به خپلوان یا دا چې صالحان کسان غسل ورکوي[2].

---

[1] رواه ردمختار
[2] رواه دورمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: ښځې ته خاوند غسل ورکولای نشي، لیکن ښځه خاوند ته غسل ورکولای شي، دا ځکه چې د خاوند په مرګ نکاح نه ختمیږي، او د ښځې په مرګ نکاح ختمیږي[۱].

مسئله: که ښځه مړه شوه بله ښځه نه وه او نه یې بل محرم وو بیا به غیر سړی خلطه پلاس کوي تیمم به ورکړي، لیکن ګوري به نه ورته، سترګې به پټوي[۲].

مسئله: که د مړي صرف سر پیدا شو، غسل ورته نشته او که نیم نه زیات بدن یې پیدا شو او سر یې ورسره وو غسل به ورکوي دفن کوي به یې، او که چیرې نیم بدن یې مکمل وو د نیم نه کم نه وو او سر یې ورسره وو غسل به ورکړي. دفن به یې کړي[۳].

مسئله: یو ځای کې مړي زیات وو د مسلمان او کافر فرق پکې نکیده نو ټولو ته به غسل ورکړي، کفن به هم ورکړي یوه هدیره کې به یې ښخ کړي[۴].

مسئله: که چیرې مړی نابالغ وو، هلک وي او که نجلۍ، نارینه او ښځینه دواړه کولای شي چې غسل ورکړي[۵].

مسئله: جنب او حایضې او نفاسه ښځه به مړي ته غسل نه ورکوي، ورته مکروه ده.

مسئله: کوم بچی چې د موره مړ پیدا شو او هغه کې د ژوند هیڅ علامات ونه لیدل شو غسل به ورکوي، کفن به نه ورکوي په یوه ټوټه کې

---

[۱] رواه درمختار و ردمختار
[۲] رواه قاضی خان
[۳] رواه بحر رایق
[۴] رواه شامي
[۵] رواه درمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

به یې تاو کړي، ښځ به یې کړي، د جنازې لمونځ هم پرې نشته لیکن نوم به پرې ږدي[۱].

مړي ته د کفن ورکولو طریقه

مړي ته د کفن ورکولو مخکې، پر ژوندو باندې مړي ته غسل ورکول فرض کفایي ده[۲].

مسئله: د نارینه لپاره مسنونه کفن درې ټوټې دی، اول ایزار. دویم قمیص او دریم لفافه ده.

ایزار د سر نه تر پښو پورې وي، قمیص بیا د مړي تر قدم پورې چې دا تکه به په بر شکول کیږي، دومره به یې شکوي چې د مړي سر پکې ننوزي، مخکنی لمن یې د پښو تر څنګونو پورې پرې غوړول کیږي، لفافه بیا د ایزار نه لږ غوندی اوږد وي د دې د پاره چې مړی ټول پکې تاو شي، بیا د سر او پښو د خوانه وتړل شي[۳].

مسئله: د ښځې لپاره کفن بیا پنځه ټوټې دی چې درې یې د مردانه غوندې، څلورم یې سینه بند دی او پنځم یې خمار (ټکری) دی چې درې شرعي ګزه وي[۴].

د کفن ورکولو طریقه

اول به په کټ یا غولی باندې به لفافه وغوړوي.

دویم په لفافه به برسیره ایزار وغوړول شي.

دریم به په ایزار برسیره به د قمیص نیمه حصه وغوړول شي، او نیمه

۱

۲ رواه شرح تنویر و شامي

۳ رواه درمختار

۴ شامی، درمختار و بحر رایق

(c) ketabton.com: The Digital Library

حصه د قمیص به د سر خواته راټوله شي، بیا به مړی پرې د غسل او وچولو نه وروسته د تختې نه په قراره جګ کړي، او پکې به یې ثملوي، د قمیص ټوله شوي خوا به پورته کړي د مړي سر به پکې ننباسي او د مخې خوا لمن به یې تر زنګنو پورې وغوړوي، البته زنګنونه به هم پکې پټوي، بیا به د غسل پرده ورنه ټوله کړای شي. بیا به د ایزار چپه خوا پرې راواړوي، بیا به یې ښۍ خوا پرې راواړویو بیا به د لفافې چپه خوا پرې راواړوي، بیا به یې ښۍ خوا پرې راواړوي بیا به د لفافې سر خواته او پښنو خواته وتړي[1].

مسئله: د کفن لپاره سپین تاري تکه بهتره ده، هغه که نوي وي یا زړه لیکن پاکه به وي د ویختو او ځرمنې کفن مکروه دی، د ښځې لپاره وریښمین کفن جایز دی[2].

ښځې ته د کفن ورکولو بیان

اول به لفافه ورته وغوړول شي، دویم د هغه د پاسه بیا ایزار وغوړول شي، دریم د ایزار د پاسه به ورته قمیص وغوړول شي، د قمیص نیمه حصه به پرې وغوړي، او نیمه حصه به یې د سر خواته ټوله کړي، مړی به تختې نه په کراره پورته کړي او پکې ودې غزوي بیا به د مړي کوڅۍ یا ویښتان دوه حصې کړي، د قمیص د پاسه به یې د سینې ښۍ او چپې خواته اوږدې واچوي.

بیا به یې ټکری د هغې پرمخ او ویښتانو باندې وغوړوي، لیکن نه به یې تړي او نه به یې کلوله کوي، بیا به په ترتیب سره اول د ایزار چپه خوا وروسته به یې ښۍ خوا پرې راټوله کړي، دویم سینه بند به ټکری نه پس او د ایزار نه مخکې تړل هم جواز لري، او که یې دا ټول د کفن د پاسه

[1] رواه شامی و ردمختار
[2] رواه درمختار او شامي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتړي هم ورته جواز لري.

بیا به د نارینه په شکل ایزار او د قمیص اول چپه خوا پرې واړول شي. بیا به یې ښۍ خوا ګانې پې راواړوي او د ایزار سر خوا او د پښو خوا به یې وتړي[۱].

مسئله: نابالغ مړي ته کفن د بالغ په شکل ورکول کیږي مراحق ته هم پدې شکل او که چیرته ډیر واړه وه هلک ته دوه چې یو ایزار بل څادر دی، او نجلۍ لپاره هم صحیح دی[۲].

مسئله: که د انسان یو اندام یا نیم بدن بې د سر نه پیدا شو، کفن نه ورکول کیږي، نو په یوه ټوټه کې به یې تاو کړي ښخ به یې کړي، او که بدن یې نیم نه زیات وو یا پوره نیم وو او سر ورسره وو بیا نو پوره کفن ورکول کیږي[۳].

مسئله: که په قبر کې مړی پیدا شو، او هغه خراب شوی نه وو، او که تازه وو نو کفن به ورکړي، ښخ به یې کړي[۴].

مسئله: نارینه ته دوه کفنه د ضرورت وخت کې هم جواز لري، ایزار او لفافه او د ښځې لپاره ضرورت وخت کې که درې ټوټې وي کفایت کوي، لیکن کم نه وي نو به هغه ایزار، لفافه او ټکری وي د ښځې لپاره.

د جنازې د وړلو بیان

مسئله: که مړی بچی وه هغه که شیر خوار وي یا یې نوی بیل کړی وي د هغه وړل لاسونو کې پکار دی او که لږ غوندې لوی هم وي، په وړو کې به یې یو بل ته ورکوي یا به یې یو بل ورنه اخلي، او که لوی وو په کټ کې

---

[۱] رواه شامي درمختار و بحر

[۲] عالمګیر

[۳] رواه شامي

[۴] رواه شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

به يې وړي څلور کسانو باندې[۱].

مسئله: د جنازې د وړلو مستحبه طريقه دا ده، چې اول به د کټ چپه پښه په ښئ اوږه جګوي کم د کمه به يې لس قدمه يوسي، بيا به يې د کټ وروستۍ چپه پښه په ښئ اوږه نيسي کم د کمه به يې لس قدمه وړي، دريم بيا به مخې ته ورځي د کټ ښۍ پښه په چپه اوږه اخلي اقلا لس قدمه به ځي بيا به وروستۍ ښۍ پښه د کټ په چپه اوږه اخلي لس قدمه به ځي په ترتيب سره به يې وړي دا ځکه چې حديث مبارک کې راغلي چې څوک جنازه څلو يښت قدمه يوسي هغه ته الله پاک ډير ثوابونه ورکوي[۲].

مسئله: جنازه چالاک وړل په وقار سره سنت طريقه ده، ليکن دومره چالاکي باندې نه چې مړي ته يا وړونکي ته څه تکليف پيدا شي[۳].

مسئله: که جنازه په لاره روانه وه او څوک ناست وو هغه به ورته نه دريږي او که ورسره د تلو اراده يې وه جګيږي به په وړو کې به ځان داخلوي، او کوم کسان چې جنازې سره روان وي هغوي ته بيا ناسته جواز نلري[۴].

مسئله: مستحبه طريقه دا ده چې څوک جنازې سره ځي، هغه به يې شاته ځي همداسې د جنازې ښئ خواه او چپې خواته تلل هم مکروه دي[۵].

مسئله: په جنازه کې شاته تلل غوره دي، او که ښځې ورسره وي نو بيا مخکې تلل جواز لري، درصورت چې جنازې سره د ښځو تلل مکروه تحريمي دي[۶].

---

[۱] رواه درمختار و ردمختار
[۲] رواه ؟؟؟ الفلاح و درمختار
[۳] رواه بحر رايق
[۴] رواه مراتي فلاح
[۵] رواه درمختار و شامی
[۶] رواه درمختار تو بحر رايق

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: که څوک جنازې سره روان وي، هغه لپاره تلاوت او نورو دعاګانو لوسته په زوره مکروه دي[۱].

مسئله: د جنازې مخکې تلل مکروه دي، هغه که سپور وي یا پیاده وي، او که چیرې شاته سپور وي بیا ورته جواز شته[۲].

د جنازې د لمانځه مسایل او طریقه یې

د جنازې لمونځ فرض کفایي دی، د جنازې لمونځ کوونکو باندې کوم شرایط چې د نورو لمونځونو دی د دې لمانځه لپاره هم دی، لکه قدرت، عقل، بلوغ او اسلام، لیکن یو شرط دلته چې زیات دی هغه دا دی که کوم شخص د جنازې خبر وي او که خبر نه وي نو بیا پرې لازم ندی.

مسئله: د جنازې د لمانځه د صحیح کیدو لپاره دوه شرایط دي، یو قسم هغه دی چې هغه تعلق لري د جنازې کوونکي سره، بل قسم هغه دی چې تعلق لري د میت (مړي) سره.

نو کوم چې لمونځ کوونکی سره تعلق لري، چې نورو لمونځو کې ثابت دی، لکه طهارت حقیقي او حکمی د بدن، طهارت د لباس او بدن او مکان ستر عورت، قبلې ته دریدل او نیت البته وخت ورسره شرط ندی، او په مکروه اوقات کې مکروه او منع دی[۳].

مسئله: که امام بې طهارت څخه جنازه وکړه، جنازه یې ونه شوه چې د ده ونه شوه نو د ټولو جنازه ونه شوه، او که د امام طهارت وو، د مقتدیانو طهارت نه وو جنازه یې وکړه، جنازه کیږي دوباره جنازې ته حاجت نشته، دا ځکه چې جنازه پر یوه شخص هم کیږي[۴].

---

[۱] رواه بحر رایق
[۲] رواه فتح القدیر و بحر
[۳] رواه شامي و رد مختار
[۴] رواه شرح التنویر و ردمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: په جنازه کې که اوبه هم موجود وي او دې یې په استعمال قادر نه وي نو تیمم ورته جواز لري.

مسئله: که بوټونه یې پر پښو ؤ، جنازه یې کوله نو په کوم ځای چې ولاړ وي هغه ځای باید پاک وي او که بوټونه یې ویستلي وو پرې ولاړ وو هم جنازه یې کیږي، دا ځکه هغه یې مکان شو[1].

مسئله: دلته کوم شرایط چې مړي پورې تعلق لري لکه:

۱. شرط یې اسلام دی، د کافر جنازه نشته. مسلمان چې هر قسم وي، فاسق وي او که بدعتي نو د جنازې لمونځی یې شته، سوا د څو کسانو لکه چا چې د اسلام پادشاه نه بغاوت کړی وي،

۲. ډاکو دی چې عین جنګ کې هلاک شي، جنازه یې نه کیږي په غسل کې د عالمانو اختلاف دی او که د جنګ نه بعد مړ شو یا قتل کړای شو، یا په خپل مرګ مړ شو، بیا یې جنازه شته کولای یې شي.

۳. چا چې قصدا خپل پلار وژلی وي، یا یې مور وژلې وي د هغه جنازه نه کیږي.

۴. چا چې قصدا خودکشي کړې وي اګر چې دا د بل قتل نه زیات ګناه لري، لیکن د جنازې لمونځ یې کیږي.

مسئله: که وړوکی نابالغ مړ شو، صرف پلار یې مسلمان وو مور یې کافره وه یا یې مور مسلمانه وه صرف پلار یې کافر وو، دلته وړوکی دواړو حالاتو کې مسلمان ګڼل کیږي، دا ځکه چې صغیر د دین تابع وي، د جنازې لمونځ یې کیږي[2].

مسئله: میت نه مراد هغه دی چې دی د موره ژوندی پیدا شوی وي بیا هغه مړ شوی وي نو که د موره مړ پیدا شوی وي، پر هغه د جنازې لمونځ

---

[1] بحر رایق

[2] رواه شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشته[1].

مسئله: دوهم شرط يې دا دی لکه:

د مړي بدن باید پاک او صفا وي، حکمي او حقیقي نجاست پرې نوي، د کفن پاکوالی يې شرط دی او که چیرې د کفن کولو نه پس مړی نه څه نجاست ووت، او بدن يې پرې بیلمازه شو، یا يې کفن نو دا مضر ندی، لمونځ يې کیږي، او که چیرې مخکې ناپاک وي بیا لمونځ يې نه کیږي[2].

مسئله: که مړي ته غسل نه وو ورکړل شوی یا دا چې اوبه نوی او تیمم هم نه وو ورکړل شوی جنازه يې نه کیږي او که مړی ښخ شوی وو، خاورې پرې اړول شوی وي نو بیا يې په قبر جنازه وکړه شي، او که د مړي جنازه يې وکړه، ښخ يې کړو خاورې پرې واچولی بیا وروسته وریاد شو چې غسل وغیره خو د ده نه وو شوي نو صرف په قبر يې جنازه وکړه مخکې جنازه يې صحیح نده دا ځکه چې شرط د طهارت يې موجود نه وو او اوس يې طهارت ممکن ندی، لمونځ يې کیږي[3].

مسئله: که مړی په کټ کې پروت وو او کټ پاک وو، کټ په ناپاک ځای وو دلته جنازه يې کیږي[4].

مسئله: دریم شرط يې ستر عورت دي:

که مړی بالکل لوڅ او لغړ وو لمونځ د جنازې يې نه صحیح کیږي[5].

څلورم شرط يې دا دی چې مړی باید حاضر وي ټول یا اکثره لکه نیم بدن سره د سره نو په غایب باندې جنازه صحیح نده.

---

[1] رواه شامي
[2] رواه ردمختار
[3] رواه بحر رایق
[4] رواه قاضي خان
[5] رواه در مختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم شرط يې دا دی چې مړی بايد مخې ته ايښی وي ، شا ته که مړی ايښي وي جنازه يې صحيح نده.

شپږم شرط يې دا دې چې مړی بايد په کټ کې يا بل شي کې وي هغه پروت وي او که په حيواناتو يا دا چې خلقو اوچت نيولی وي د جنازې لمونځ يې نه کيږي.

د جنازې د لمانځه ترتيب او طريقه يې

د جنازې د لمانځه طريقه دا ده چې اول به نيت دا سې وکړي (نَوَيتُ اَن اُصَلّي للّه تَعَالی اَرْبَعَ تَکْبِيرَاتِ صَلَاةِ الْجَنَازَة اَثنَاءُ للّه تَعَالی وَالدُّعَاءُ لِهَذَا الْمَيِّت.) او که په پښتو يې وايي نو دا سې به وايي: نيت مې وکړو د زړه د اخلاصه آدا کوم لمونځ د جنازې چې ثناء د پاک رب او دعا ده، لپاره د دې مړي، نيت چې په هر قسم وي صحت لري، ليکن درست او صحيح وي.

د نيت وروسته به په الله اکبر ويلو سره خپل دواړه لاسونه غوږونه کوز کړي، بيا به يې د نامه پر سر وتړي، بيا به دا ثناء (يعني سُبحانَكَ الّلهُمّ) دا سې ووايي (سُبحانَكَ الّلهُمّ وَبِحَمدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالی جَدُّكَ وَجَلّ ثَنَاءُكَ وَلَا اِلهَ غَيرُكَ) بيا به الله اکبر بې له لاس اوچتولو نه وايي، بيا به دا درود شريف ابراهيمي ووايي (اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّد ، وَعَلَی آلِ مُحَمّد ، كَمَا صَلّيْتَ عَلَی إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَی آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ) بيا به الله اکبر بې د لاس اوچتولو نه ووايي، درصورت چې مړی عاقل او بالغ وي (اَللّهُمّ اغْفرْ لِحَيّنَا وَمَيّتنَا وَشَاهدنَا وَغَائبنَا وَصغيرنَا وَكَبيرنَا وَذَكَرنَا وَاُنثنَا اَللّهُمّ مَن اَحيَيتَه منّا فَاَحْيه عَلَی الاسْلَام وَمَنْ تَوَفّيتَه منّا فَتَوَفّه عَلَی الايمَان.) او که چيرې مړی اصلی ليونی يا نابالغ هلک وو د هغه لپاره دا دعا ويل کيږي (اَللّهُمّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرْطًا وّاجْعَلْهُ لَنَا اَجْرًا وّ ذُخْرًا وّاجْعَلْهُ لَنَا شَافعًا وّ مُشَفّعًا) ووايي کله يې چې دا اخري دعا ولوستله بيا به الله اکبر بې د لاس اوچتولو نه ووايي. بيا به اول ښی طرف ته بيا چپ طرف ته سلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګرځوي، نو د جنازې لمونځ یې ادا شو پدې لمانځه کې د قرآنکریم لوستل او رکوع وغیره بلکل نشته[۱].

مسئله: او که چیرې مړی لیونی یا نابالغه نجلۍ وه نو دا دعا به ووایي: (اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا وَّاجْعَلْهَا لَنَا اَجْرًا وَّ ذُخْرًا وَّجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً وَّ مُشَفَّعَةً) او که دا هم نشي ویلای، صرف څلور تکبیرونه هم کفایت کوي دا ځکه چې صرف تکبیرونه هم د مړي لپاره رحمت دی او جنازه کې درود ویل څه فرض ندي بلکه سنت دی[۲].

د جنازې د لمانځه فرضونه

مسئله: د جنازې د لمانځه فرضونه دوه دي:

1. څلور تکبیرونه د جنازې.
2. قیام دی یعنې د جنازې لمونځ به په ولاړې کوي.

او دجنازې سنتونه درې دي:

1. د الله پاک ثناء او حمد ویل دي.
2. د درود شریف ویل دي.
3. د مړي لپاره دعا ویل دي او جماعت پکې شرط ندی دا ځکه چې جنازه په یوه شخص هم کیږي، جماعت پدې ضروری دی، چې د جمعې دعا اثر ډیر دی[۳].

مسئله: امام تکبیر په زوره وایي او مقتدیان یې په خفیه سره وایي، سلام هم په زوره وایي باقي ثناء او دعاګانې په خفیه سره ویل کیږي[۴].

---

[۱] رواه درمختار، شامي و بحر
[۲] رواه عالمګیر و بحر رایق
[۳] رواه شرح تنویر، شامي و بحر رایق
[۴] رواه هندیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: امام ته د مړي د سيني برابر دريدل مستحب طريقه ده، هغه که مړی نر وي يا ښځه، بالغ وي او که صغير، ليکن که مړي ډير وو بهتره دا ده چې جدا جدا يې جنازه وشي اول به د اولنی جنازه لمونځ کوي، همدا سې په ترتيب سره کومه چې مخکې راوړل شوي، جنازه به يې کوي او کله چې ټولې جنازې يو ځای راوړل شوي، اول به د هغه جنازه مخې ته راوړل شي، چې هغه عالم او صاحب رسوخ په عمر کې زيات وي د ټولو جنازو يو ځای لمونځ کول هم جواز لري، ليکن بهتره دا ده چې ټولې جنازې په يو صف کيښوول شي، په ترتيب سره د ټولو سرونه به يوې خواته او پښې به يې د ټولو بل طرف ته راشي، دلته بهتري پدې کې ده چې د امام مخې د هغوي د سينې برابر دريږي او که چيرې د يوې جنازې سر د بلې جنازې پښو سره وي هم فرق نلري، نو کوم يو چې مخې ته وي امام به د هغه سيني ته دريږي[1].

مسئله: په جنازه کې مستحبه طريقه دا ده چې بايد درې صفه جوړ شي تر دې حده چې ټول مقتديان که اوه نفره هم وي نو يو به امام شي اول صف به درې تنه شي، دوهم صف کې دوه آخر کې يو تن ودريږي.

مسئله: په جنازه کې که څوک اول تکبير ته راونه رسيدو، يا دا چې څو تکبيرونه ورنه فوت شوي وو کله چې امام سلام وګرځاوه، دې به خپل باقي تکبيرونه پوره کړي، ولې چې دی مسبوق ګڼل کيږي.

مسئله: که امام د جنازې لمانځه کې د څلورو نه زيات تکبيرونه وکړل، د امام صاحب په نزد مقتديان دلته د امام متابعت نکوي، دوی به تکبير نه وايي چپ به ودريږي، امام سره به بيا خپل سلام وګرځوي[2].

مسئله: که جنازې مختلفې وي او په يوه لمانځه کې يې کولې نو اول

---

[1] رواه درمختار و رد مختار

[2] رواه رد مختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

به اما مخې ته د سړيو بيا ورپسې به د هلکانو او ورپسې به د ښځو آخر کې به د جنکيو صف تړي[۱].

مسئله: هغه مسجد چې د پنځه وخته لمونځ يا د جمعې د لمانځه لپاره جوړ شوی وي هلته بې له عذره جنازه کول مکروه تحريمي دی، نو دلته که جنازه په مسجد کې وي يا بيرون، ليکن لمونځ کوونکی به مسجد کې وي. عذر نه مقصد دا دی، شديد باران، واوره يا بل څه مشکل وي[۲].

مسئله: د جنازې لمانځه کې اول حق د اسلام پادشاه دی که پادشاه موجود نه وو بيا حق د نايب دی چې امامت يې وکړي، که دا نه وو بيا حق د قاضي دی که قاضی نه وو بيا يې حق دنايب دی او که دا هم نه وو نو بيا د امامت حق د محلې د امام دی چې جنازه يې وکړي، او که امام د محل نه وو نو بيا د امامت حق د ده د نږدې رشته دار دی لکه د پلار، تره (کاکا)، ماما بيا ورور دی په دوی کې هر يو چې عالم، هوښيار او با تقوی وي او که نه وو نو بيا امام د جومات ورته بهتر دی[۳].

مسئله: د جنازې د ادا کولو لپاره که يې ولي چا ته اجازت وکړو صحيح خبره ده، دلته که متوفی نه دوه ځامن پاتي شول يو مشر او بل کشر وو نو اولنی حق د مشر دی[۴].

مسئله: که بې له اجازې د ولي نه چا د جنازې لمونځ وکړو ولي اختيار لري چې بيا د سره جنازه وکړي، او که مړی دفن شوی وي، بيا يې په قبر هم جنازه کولی شي[۵].

---

[۱] رواه عالمګير
[۲] رواه هنديه و ردمختار
[۳] رواه شرح تنوير و ردمختار
[۴] رواه ردمختار
[۵] رواه درمختار و شامی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: که چا په ژوند وصیت وکاوه چې زما جنازه دې فلانی سړی وکړي، یا یې دا وصیت وکړو چې ماته دې فلانی شخص غسل راکړي، نو پدې وصیت عمل ضرور ندی دلته ولي ته حق ورکول شوی چې د جنازې لپاره کوم کس تعین کوي او هم د مړي غسل لپاره هر شخص تعین کوي، دا د ولي اختیار دی.[1]

د مړي د ښخولو بیان او مسایل

مسئله: د مړي ښخول فرض کفایي ده، در صورت چې امکان یې د ښخولو وي که امکان د ښخولو یې نه وه مثلا بحر کې سړی په جهاز کې مړ شه، تر وچې پورې مسافه ډېره وه نو مړی خرابیده، نو دی مړي ته به غسل ورکوي، کفن به ورکوي، جنازه به یې کوي بیا به دا مړی قبلې خواته په ښۍ اړخ دریاب ته وغورځوي.

که چیرې د خرابیدو خطره یې نوه بیا به یې د ځان سره خشکې ته وباسي هلته به یې ښخ کړي.[2]

مسئله: قبر د مړي لپاره کم د کمه باید د نیم قد په اندازه ژور وشکوي، او په اوږدوالي کې قبر به په اندازه د قد د مړي وکیني، او پلنوالی بعضي روایاتو کې راځي چې نیم قد په اندازه وي.[3]

مسئله: قبر پر دوه قسمه دی:

۱. اول قسم ته یې لحد وایي.

۲. دویم قسم ته یې شق یا لشتی وایي.

لحد هغه دی چې قبر کله وشکاوه، بیا به یې قبلې خواه غاړه کې

---

[1] رواه محیط و هندیه

[2] رواه شامی و در مختار

[3] رواه بحر رایق و شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشکوي، بیا به دننه پکې مړی کیږدي، دې قسم قبر ته په اصطلاح کې شامي هم وايي.

او شق قبر دا دی چې ابتدا کې سیده قبر وشکوي، بیا یې منځ او مابین کې سیده د مړي د جسد په اندازه جدا وشکوي، بیا هلته مړی پکې کیږدي، په قبرو کې لحد د شق قبرو نه بهتر دی او که چیرې ځمکه شګلنه او نرمه وي خوف یې د لویدو وي نو بیا ورته د شق قبر کیندل غوره دي[1].

مسئله: د ضرورت په وخت کې تابوت کې د مړي ښخول، فرق نلري او بې ضرورت نه بیا د مړي ښخول تابوت سره مکروه ده، لیکن د ښځې لپاره با تابوت غوره دی[2].

مسئله: د مړې لاندې قبر کې درئ او پوزې غوړول جواز نلري بلکه د خاورو هوارول بیا مسنونه طریقه ده[3].

مسئله: د مړي په ښخولو کې د پردې غوړول هم مستحبه طریقه ده، د نارینه لپاره په باران وغیره کې هم فرق نلري، مړی به قبر ته داسې ورکوزوي چې اول به جنازه د قبر د قبلې خواته کیږدي او کوزونکی به د قبلې خواته دریږي، کوزونکي باید طاق وي، دا مسنونه طریقه ده، او که نه وي هم فرق نلري، دا ځکه چې نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم یې قبر ته څلورو کسانو مدینه منوره کې کوز کړی وو چې یو یې حضرت عباس بل فضل بن عباس دریم حضرت علي او څلورم حضرت صهیب رضی الله تعالی عنهم وو.

د قبر کوزولو کې (بِسْمِ اللهِ وَعَلَی مِلّةِ رَسُولِ الله) به وايي. دا چې بعضي عوام دا خبره کوي چې د قبر ایښوولو وخت به بانګ یعنې د آذان

---

[1] رواه درمختار و رد مختار

[2] درمختار او شرح منیه

[3] رواه شرح منیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمي وايي ليکن دا بدعت دی.

کله چې مړی قبر کې کېښوده نو مخ به يې قبلې خواته وګرځوي، هغه غوټې يې چې لفافې ته د سر او پښو خواته ورکړې هغه به خلاصې کړي، دا ځکه چې د مړي د لوڅېدو خطره نوره ختمه شوه.

دلته که چيرې د قبر د لويدو خطره وه د لحد پخول په خامو يا پخو خښتو ورته جواز شته، نور نو د مړي په قبر باندې د خاورو اچول به د سر د خوانه شروع کړي نو کومې خاورې چې د قبر نه ختلي وي، زياتې خاورې اچول مکروه دي نو که په قبر يوه ليشت جګې راغلې خير دی او د قبر د خاورو اچولو نه پس په قبر باندې او به پاشل مستحبه طريقه ده چې خاورې ځان ونيسي[۱].

مسئله: چار کنجه د قبر جوړول مکروه دي مستحبه طريقه دا ده چې قبر بايد ماهي پشته جوړ شي چې د ځمکې نه يوه لويشت جګ راشي[۲].

مسئله: د مړي د دفن کولو وروسته لږ ساعت غوندې هلته ايساريدل مستحبه طريقه ده چې هلته لږ غوندې قرائت، دعا د مغفرت ورته وکړي[۳].

متفرقې مسئلې

مسئله: که حامله ښځه مړه شوه، بچی پکې ژوندی وو ګيډه به يې ورته وڅيري بچی به ترې راوباسي، او که ښځه ژوندی وه بچی پکې مړ شو، د عمليات کولو ورته خطره وه نو هغې لپاره دا يې يا بله ښځه راوغوښتل شي چې لاس وردننه کړي، ماشوم ورنه راوباسي[۴].

مسئله: کوم وخت چې په قبر خاورې واړول شوې، د مړي ويستل جواز

[۱] رواه بحر رايق، درمختار و مراقي الفلاح
[۲] رواه مراقی الفلاح
[۳] رواه درمختار و ردمختار
[۴] رواه درمختار و شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نلري ها که د بل چا په ځای کې ښخ شوی وو هغه نه غوښتل چې دا مړی دلته وي بیا ویستل یې ضروري دي راوباسي به یې بل مناسب ځای کې به یې دفن کړي.

مسئله: ځانته مخکې کفن تیارول جواز لري ، لیکن د قبر تیارول مکروه دي، ولې چې د دې پته نشته چې زه کوم ځای مرم، بعضې وایي چې مخکې قبر تیارول هم مکروه ندي، بلکه ثواب لري[1].

مسئله: د مړي د ښخولو وروسته په قبر د شنې ونې درول بدی نلري، لیکن د شنې ونې یا شین بوټي پرې کول مکروه تنزیهي دی، او که وچ وي فرق نلري[2].

مسئله: د مړي د خپلوانو او همسایه وو لپاره مستحبه طرقه ده چې د مړي د کور والاوو لپاره اول درې ورځې کنه نو یوه شپه او یوه ورځ باید طعام ورکړي[3].

مسئله: که څوک غواړي چې مړي ته ثواب ورسوي نو هغه دې نفل لمونځ ، نفلي روژه او صدقات خیرات ورپسې کوي، او ثواب دې د هغه روح ته بخښې دلته د وخت تعین ضرور ندی هر وخت یې کولای شي[4].

فایده: کومه ښځه چې دنیا کې د چا په نکاح وي نو هغه به په قیامت کې هم چې دواړه جنت ته لاړ شي هلته به هم د هغه سړي منکوحه وي، او که په دنیا کې د ښځې دوه خاوندان وي نو قیامت کې به هغه د آخري خاوند منکوحه وي، بعضې وایي چې ښځې ته به اختیار ورکول کیږي، کوم یو چې اختیاروي ځانته د ښځې خوښه ده، او که باکره نجلۍ مړه

---

[1] درمختار و شامي
[2] رواه ردمختار
[3] رواه ملا علی قاري
[4] رواه در مختار و ردمختار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي وي نکاح يې نه وي کړي نو هغې ته به اختيار هم ورکول کيږي چا سره چې نکاح کوي کولای يې شي.

او که يې انسانانو کې څوک خوښ نشول نو الله پاک به ورته يو نارينه پيدا کړي چې هغه به دا نکاح کوي[۱].

فايده: د قبر د زيارت طريقه داده چې کله ورځي د خپل طرف نه به اول کې دا دعا ووايي (السلام عليکم يا أهل القبور وإنا إنشا الله اليکم واردون) بيا چې کوم سورتونه د کلام پاک يې زده وي هغه به ولولي، لکه سورت فاتحه د سورت بقرې اوله حصه تر مفلحون پورې، ايات کرسي، آمن الرسول، سورت ياسين، تبارک الذين، سورت تکاثر، سورت اخلاص درې واري يا اوه وارې ولولي يا يو کرت سورت ياسين ولولي د مقبرې مرده ګانو ته به يې وبښي، ډير کوشش دې وکړي د شرک ويلو نه ډير ځان وساتي لکه اې زيارته!، يا باباجي!، يا اې فلانيه! دا کار يا مشکل راته ځنګه او ځنګه کړه، نه بايد مونږ هر څه د الله پاک نه وغواړو هغه زمونږ مشکل کشا دی[۲].

د قبر د حالت بيان او مسائل

په حديث شريف کې نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم مهرباني کړيده چې قبر د جنت د باغونو څخه يا يو باغ دی يا دا چې د دوزخ د کندو څخه يوه کنده ده.

حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه فرمايلي چې قبر د آخرت د منزلونو لمړی منزل دی چا چې پدې منزل کې نجات پيدا کړو نورو ټولو منزلو کې ورته نجات حاصل دی او که پدې منزل کې څوک پاتي راغلی

[۱] رواه مجموعه فتاوی بحواله غرايب

[۲] رواه درمختار و شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټولو منزلونو کې پاتې دی[1].

بل ځای خپله نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم فرمايلي چې ما بل منظر د قبر نه زيات د ويرې او هيبت والا بل منظر ندی ليدلی، دا ځکه چې قبر هره ورځ اعلان کوي چې زه د نا آشنايی کور يم، د خاورو، چينچو او ځناورو ډک کور يم، خپل ځان سره د نجات لپاره څه توښه راوړئ.

کله چې يو کامل مومن مسلمان قبر کې دفن کړای شي نو قبر ورته وايي چې ستا راتلل ماته ډير خوښ او د قدر وړ دي، ځکه چې ستا ګرځيدل پر ځمکه د دنيا ماته ډير خوښ وو، اوس به د هغې ګرځيدا مکافات او اجرونه ووينې نو دا قبر ورته دومره فراخه شي ترڅو چې سترګې يې کار کوي، بيا د جنت دروازې ورته خلاصې او د جنت په نعمتو يې سترګې يخي شي. او که چيرې فاسق او فاجر مړ شي او قبر ته کوز شي نو قبر پرې اواز وکړي چې ستا راتلل ماته سپيره دي او نامبارک دي، دا ځکه چې ته زما په خيټه ګرځيدې او خپل عمر دې ټول په کبر، بعض او بدبختۍ عبث تير کړ اوس ماته حواله شوې او س به د خپل بدبختۍ نتيجې ووينې بيا به پدې بدبخته د ځمکې نيول شروع شي دومره زور به پرې وکړي چې پښتۍ يې يو بل کې داسې ورننباسي لکه څنګه چې د دواړو لاسونو ګوتې يو بل سره ځنځير غوندې حلقه شي.

بيا به اژدهاران وربانديې مقرر شي، تر قيامته به يې چيچي او ټکونه به ورکوي، نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم فرمايلي که چيرې لدې اژدهاګانو نه يو دنيا ته راپوه کړي تر قيامته به ځمکه څه شی شنه نه کړي[2].

حديث شريف: نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم فرمايلي چې د قبر د

[1] رواه فضايل اعمال
[2] رواه فضايل اعمال

(c) ketabton.com: The Digital Library

عذاب څخه د بچ کیدلو بهترین عمل د الله پاک ذکر دی چې د قبر د عذاب د بچ کولو لپاره د ذکر نه بهترینه بله وسیله نشته.

بل روایت کې راغلي چې د قبر د عذاب د بچ کولو لپاره بله وسیله د شپې لخوا د تبارک الذی وظیفه ده[1].

حضرت ابن عمر رضي الله تعالی عنه فرمايي چې يوه ورځ حضور نبي كريم صلی الله علیه واله وسلم زما اوږه ونیوله، ماته یې وفرمایل چې: دنیا کې د مسافر غوندې ژوند اختیار کړه په دنیا کې داسې فکر کوه، چې په لاره روان یم نو دا سفر به خامخا ختموم، سحر کې د ماښام په انتظار اوسي، نو حتمي به د آیندې لپاره د خپل صحت توښه د خپل مرض لپاره تیاروی، دا ځکه چې ستا د صحت توښه د آینده مرض لپاره دوا ګرځي، باید هغه ژوند کې د مرګ نه مخکې تیاره کړي[2].

حدیث شریف دی چې قبر کې زیات مشکلات او عذابونه د متیازو نه سرې ته پیدا کیږي، دا ځکه چې صحرا ګشت کې اکثره خلک د متیازو ثاڅکو ته فکر نه کوي، چې هغه تل د ده جامو او بدن ته الوزي، باید چې صحرا ګشت کې ډیر احتیاط وکړي، د متیازو ثاڅکو نه ځان وساتي[3].

حضرت براء رضی الله تعالی عنه فرمايي چې یوه ورځ نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم یوې جنازې ته لاړو هلته نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم د یوه قبر خوا کې کیناست، مبارک دومره وژړل چې ټول مخ مبارک یې پر اوښکو لوند شوو حتی چې مخې ته یې ځمکه په اوښکو لمده شوه، په فصاحت یې وویل چې اې ورونړو ! د قبر لپاره تیاری وکړئ چې دا یو

[1] رواه ترمذي او ابن ماجه
[2] رواه مشکوات
[3] رواه اعمال

(c) ketabton.com: The Digital Library

سخت او خطرناک منظر دى[۱].

حضرت بي بي عايشه رضى الله تعالى عنها يوه ورځ نبي کريم صلى الله عليه واله وسلم ته وويل چې اې د الله پاک رسوله ! ته هره ورځ د قبر د عذاب څخه ژاړې او پناه غواړې، دا څه وجه ده؟ نو نبي کريم صلى الله عليه واله وسلم ورته وفرمايل چې اې بي بي عايشې ! ماته دا خطره ده که زه تاته ووايم او د قبر د عذاب نه مو پوه کړم، تاسو به بلکل خپل مړى ښخ نکړئ، د ويرې او خوف د وجې نه که نه نو ما به دعا کړې وه او تاسو ته به مى د قبر د عذاب حالات بيان کړى وه[۲].

حديث شريف: نبي کريم صلى الله عليه واله وسلم فرمايلي که چيرې وحشي حيواناتو يا ځناورو ته دومره د مرګ د حالت معلومات وشي لکه څنګه چې تاسو ته معلومات شته او درته شوى ده نو ټول حيوانات به د مرګ د حالت هرې خواته خواره واره شي نو يو به هم په سترګو ونه وينى.

بل حديث شريف کې راغلي چې تاسې مرګ ډير ډير يادوى دا د ګناهونو د لرې کولو او دنيا سره د بې رغبتۍ بهترينه وسيله ده[۳].

حديث شريف: نبي کريم صلى الله عليه واله وسلم فرمايلي چې هره ورځ د لمر ختلو وخت فرښتې اعلان کوي، چې اې خلکو څومره چې کولاى شې نن ورځ ځان سره نيک عملونه ذخيره کړئ، دا وخت بيا درته په لاس نه راځي پخپله عملنامه کې ځانته څه وليکۍ.

په همدې شکل دوه نورې فرښتې هر سحر يو اعلان کوي چې اې د نيکۍ طلب کوونکيه ! زيرى واخله، وړاندې شه نوره نيکي هم وکړه. دوهمه فرښته اعلان کوي چې د بد عمل کوونکيه ! بد مه کړه، منع شه

---

[۱] رواه ترغيب
[۲] رواه فضايل اعمال
[۳] رواه احياء

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځان ته د هلاکت سامان، توښه او ذخیره مه جوړوه[۱].

یوه حدیث کې راغلي چې په قبر کې د مړو چیغې او واویلا، یو انسان او بل پیریان نه اوري نور ټول ساه لرونکي حیوانات یې اوري[۲].

حدیث شریف: حضرت ابوهریره رضي الله تعالی عنه فرمايي، یوه ورځ نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم د قبر خوا کې ناست وو نو ویې فرمایل چې اې خلکو ! قبر هره ورځ اعلان درته کوي چې اې د آدم ځویه ! تا ولې زه هیر کړم؟ زه د تنهایي کور یم، نا آشنا کور یم، د وخشت او وارخطايي کور یم، د تورې تاریکي کور یم او د قسما قسم چینجیو کور یم، غفلت ونکړې خپل ځان سره یو څه درسره راوړې[۳].

حضرت عثمان رضي الله تعالی عنه یوه ورځ د قبر پر سر دریدلی وو، دومره یې وژړل چې ږیره مبارکه یې ټوله په اوښکو لمده کړه، چا ورته وویل چې اې د الله پاک دوسته ! ته ولې دومره ژاړې د دې په عوض ته د دوزخ د نجات او د جنت داخلیدو په حال ولې نه ژاړې، ده ورته وفرمایل چې ما د نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم څخه اوریدلي چې قبر د آخرت د منزلونه اول منزل دی که پدې منزل کې څوک کامیاب شو نور باقي اعمالو کې به هغه کامیاب وي او که پدې منزل کې ناکام شو نورو باقي اعمالو کې هغه ناکام دی[۴].

حدیث شریف: خپله رسول کریم صلی الله علیه واله وسلم فرمایلي چې قبر کې مړي داسې حالت کې وي لکه څنګه چې څوک په اوبو کې ډوبیږي او هغه هرې خوا ته لاس او پښې اچوي چې ځانته نجات ورکړي او یا په

[۱] رواه فضایل اعمال
[۲] رواه فضایل اعمال
[۳] رواه فضایل اعمال
[۴] رواه فضایل صدقات

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي انتظار وي اوس به ما ته ثوک لدي هلاکت نه نجات راکړي. همداسې مړی هم قبر کې د خپل پلار، مور، ورونو او دوستانو د دعا او صدقې ته منتظر وي، چې ثوک به ما پسې دعا یا صدقه وکړي، دا ځکه چې دعا او صدقه د دنیا او مافیها نه ورته بهتره او د نجات وړ ده[1].

په فضایل صدقات کې یوه قصه راغلي، چې د یوه بزرګ ورور وفات شوی وو د هغه د تکفین او تهیز وروسته دا بزرګ کورته راځي، څو ورځې وروسته دا بزرګ خوب ویني چې ورور سره خبرې کوي ورته وایي چې وروره ! تا باندې څه حالت تیر شو، حال راته بیان کړه، ورور یې ورته وویل چې کله زه تاسو دفن کړم او تاسو رانه لاړی پدې وخت کې زما خواته یوه هیبت ناکه د اور شعله راروانه وه، پدې وخت دوستانو نه یوه دوست زما په حق کې د مغفرت دعا وکړه الله پاک هغه د اور شعله د هغې د دعا په برکت رانه دفع کړه[2].

حضرت ابن عمر رضي الله تعالی عنه فرمایي چې یو شخص نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم نه پوښتنه وکړه چې زیات محتاط (هوشیار) ثوک وي، نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم ورته وفرمایل چې ثوک مرګ ډیر یادوي او د مرګ لپاره تل تیاری کوي پکې مصروف وي نو داسې خلک تل په دنیا کې په دنیوي شرافت کې وي او د آخرت اکرام (عزت) حاصلوونکی وي[3].

ځینې خوش نصیبه خلک شته چې په قبرو کې مزې کوي، تر او تازه مخو باندې په راحت او آرام کې دي، دا هغه خلک دي چې ده پدې دوکه باز کور کې (دنیا) د هغه کور لپاره توجه وه هغه یې یاد وو لدې امیدونو

---

[1] رواه فضایل صدقات
[2] رواه فضایل صدقات
[3] رواه ترغیب

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه یې د هغې امیدونه مقدم کړي وو خپل ځانته یې څه توښه جمع کړي او د رسیدو مخکښې یې ځان لپاره د نجات لاره پیدا کړه.

نو اې انسانه! چې صبا ته قبر ته ځې، آیا تاته دا امید دی چې دا بې وفا دنیا به تاسره پاتي کیږي؟ آیا تاته دا امید دی چې ته به دنیا کې تل ژوندی پاتي کیږي؟ ستا دا ښکلی مکان، ښکلي باغونه، ښکلی ژوند، نرمې بسترې او نور د عیش او نوش سامان به رانه پاتي شي او کله چې ملک الموت راشي دا به مې د خلاصون وسیله وګرځي، او که د ځنکدن په سختۍ به اړخ په اړخ بدلیدلی پاتي شم.

افسوس صد افسوس اې هغه انسانه! چې نن ورځ د مرګ په وخت کې د خپل ورور سترګې پټوې، د خپل ځوی سترګې پټوې، د خپل پلار سترګې پټوې او په دوی کې څوک لمبوې، چاته کفن ورکوې، د چا سره په جنازه روان یې، څوک د قبر کنده کې اچوې، صبا په تا هم دا ټول شیان راتونکي دي، بیا هم اې انسانه! ته پداسې شي خوشحالیږې چې هغه ژر درنه فنا کیدونکی دی او په اوږدو اوږدو آرزوګانو او د دنیا په امیدونو کې مشغول یې؟ اې بې وقوفه! څوک دې د خوب په لذتونو کې نه دوکه کیږي، او ستا ورځ ټوله په غفلت کې تیریږي او مرګ دربانديې سور دی، نن ته هغه کار کوې چې صبا ته به په هغه غم کوې او په دنیا کې د څارویو غوندې ژوند تیروې[1].

حضرت اسامه رضي الله تعالی عنه یوه وینځه په قرض واخیستله، او د قیمت آدا کول یې یوه میاشت وعده ورکړه، کله چې نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم خبر شو په تعجب یې وفرمایل چې اسامه تر یوې میاشتې پورې یوه وینځه په قرض اخیستي ده، او اسامه ته د خپلې زندګۍ لوی امید پیدا شوی دی، زما دې قسم په هغه ذات وي چې زما ساه د هغه په

[1] رواه فضایل صدقات

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبضه کې ده ماته خو د سترګې د رپ پورې هم د خپلې ژوندګۍ یقین نشته، یا د اوبو څکلو پیاله اوچته کړم، او ماته د خپل ژوند کله چې یوه مړۍ ډوډۍ خولې ته کړم د هغې د تیریدو یقین نلرم، نو اسامه رضي الله تعالی عنه یې مجبور کړو ورته یې وفرمایل که نقدې روپۍ لرې ور یې کړه او که نقدې روپۍ نلرې نو وینځه ورته واپس کړه، ورباندې واپس یې کړه[1].

عمر بن عبید رحمه الله تعالی وایي چې ابو شعیب بن زیاد مریض وو زه د هغه پوښتنې لپاره ورغلم، چې د هغه د ځنکدن حالت وو، نو ده ماته وویل چې زه تاته یوه خوشخبري درکوم، زه دلته یو نا آشنا سړی او نا آشنا ښکلی سړی وینم نو ما چې پوښتنه ورنه وکړه چې ته څوک یې؟ نو هغه راته وویل چې زه ملک الموت یم، نو ما ورته وویل چې ما سره به د نرمۍ سلوک کوې نو هغه راته وویل چې ماته هم دا حکم شوی دی چې دې سره به ښه سلوک کوی نو زه به هم د نرمۍ سلوک درسره وکړم.

ابو حکیم خیری رحمه الله تعالی ناست وو څه یې لیکل په لیکلو کې یې قلم د لاسه وغورځیده ویې ویل که چیرې دا سې مرګ وي په الله پاک مې د قسم وي چې دا ډیر ښه مرګ دی دا یې وویل او وفات شو.

د حضرت سلیمان علیه السلام کیسه

یوه ورځ حضرت سلیمان علیه السلام چیرته تشریف فرما وو ، مرغانو یې په سر د چترۍ په شکل چتر جوړ کړی وو ، سیوری یې پرې کړی وو تخت یې په هوا پیریانو او دیوانو نقلاوه شاو خواته انسان او پیریان روان وو ، پر لاره کې یو عابد د الله پاک په ذکر مشغول وو چې سلیمان(ع) یې ولیدو ویې ویل: یا الله تا څومره غټه پادشاهي ورکړیده، چې سلیمان علیه السلام دې د دنیا په ټولو انسانانو ، پیریانو او مرغانو

[1] رواه فضایل صدقات

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت ورکړی ده، کله چې سلیمان علیه السلام د عابد دا وینا واریده نو پیریانو او دیوانو ته یې وویل چې صبر وکړۍ ما کوز کړي نو سلمان علیه السلام ورته وفرمایل چې اې عابده ! چې کوم مسلمان یو ځل سبحان الله ووایي د هغه په عملنامه کې د هغه لپاره د سلیمان د دې لوی پادشاهي نه غوره او اوچت ثوابونه او اجرونه دي، زما دا لویه پادشاهي ختمیږي، او ستا سبحان الله تر ابده باقي ده.

د حضرت ابراهیم علیه السلام په صحیفه کې دي چې اې دنیا ته ډېره ذلیله او بدبخته یې چې د الله پاک د نیکو بندګانو لپاره خپل ځان ښایسته کوې، نو ما د خپلو بندګانو زړو کې ستا دشمني اچولې ده او له تا نه مې د هغوی مخ اړولی دی، زما یو مخلوق له تا څخه زیات ذلیل ندی پیدا کړی، نو ستا دا ټول زیب او زینت بې کاره او ختمیدونکی دی نو ما ستا په ارتباط ستا د پیدا کیدو په ورځ دا فیصله کړی ده چې ته به همیش د چا په اختیار کې نه یې او نه همیش تاسره څوک واوسي څومره چې څوک تاسره بخل وکړي هغه نیک دی، او هغه نیک بندګان چې قلباً زما په فیصلو راضي دي، او زما په احکامو باندې پابند دي د هغوی لپاره خوشحالي ده، کله چې دوی هغه وخت د خپلو قبرونو نه راوچتیږي زما سره د دوی یوه رڼا امانت ده هغه به د دوی مخکې اینښوول کیږي، ښۍ او چپې خواته به یې فرښتې وي، حتی چې زه به د دوی ټول امیدونه ورته پوره کړم.

حدیث شریف: د نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم مبارک ارشاد دی، هغه فرمایي چې خوشبخته کس هغه دی چې دې خپل نفس د الله تعالی د رضا د کارونو لپاره جوړ کړي او د مرګ نه پس په کار راتلونکی عملونه وکړي بدبخته او کم عقله شخصی هغه دی چې هغه د خپل نفس د خواهشاتو تابعداري کوي، او د الله پاک نه امیدونه تړي[1].

[1] رواه ترمذي، مشکوات او ابن ماجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو عثمان نهدی رحمه الله تعالی فرمايي چې ما حضرت عمر رضي الله تعالی عنه په منبر باندې وليدو چې خطبه يې ويله او ما د ده د کميس پيوندونه وشمير دولس پيونده ورته لګيدلي وو.

هر مسلمان بايد اميدونه مختصر وساتي

نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم فرمايلي چې دنيا دار داسې يو مثال لري لکه څرنګه چې يو سړی په اوبو روان وي منزل کوي نو پدې به د چا يقين وي چې دې د اوبو د پاسه روان وي، او د ده پښې لمدې نشي؟.

حديث شريف: نبي کريم صلی الله عليه واله وسلم فرمايلي چې د بوډا سړي زړه هميش دوه شيان ځوان ساتي چې هغه اول د دنيا په محبت کې دوهم د آرزوګانو او اميدونو په اوږدولو کې[1].

فقه ابو ليث سمرقندی رحمه الله تعالی فرمايي چې څوک خپل اميدونه مختصر ساتي الله پاک د هغه څلور اکرامه کوي:

۱. په خپل اطاعت کې هغه ته پوره قوت ورکوي.
۲. د هغه غم کم شي.
۳. هغه ته په لږه روزي کې قناعت حاصلوي.
۴. او د هغه زړه منور يعنې روښانه کوي.

علماء کرامو فرمايلي چې پر زړونو کې نور (رڼا) څلور شيان پيدا کوي:

۱. خالي خيټه باندې چې کم خوري.
۲. د نيکو خلکو سره ناسته کې.
۳. د تيرو شوو ګناهونو يادولو کې.
۴. د اميدونو مختصر کولو کې.

[1] رواه متفق عليه ؟؟؟؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه څوک چې بیا خپل امیدونه اوږده اوږده ساتي نو الله پاک هغه په څلور قسمه عذابونو اخته کوي:

۱. د ده په عبادت کې سستي پیدا شي.
۲. د دنیا غم پرې ډیر بار شي.
۳. د مال جمع کولو او زیاتولو فکر پرې هر وخت غالب شي.
۴. زړه یې ډیر سخت شي.

علماء کرامو بیا لیکلي چې د زړه سختي څلور شیان پیدا کوي:

۱. زیات موړ والی (ډیره خواړه کول).
۲. د بدو مجلسونو نه.
۳. د ګناهونو یادولو نه.
۴. او ګډو امیدونو پیدا کولو نه.

دلته بیا نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم حضرت عایشې رضي الله تعالی عنها ته فرمایلي چې: که ته ما سره په قیامت کې او سیدل غواړې نو په دنیا کې داسې وخت تیروه لکه څنګه چې یو مسافر په سورلۍ روان وي، او هغه چیرته لږ غوندې ایسار شي. بل به د مالدارانو نه ځان ساتې، او خپلې جامې تر هغه وخته آغونده چې په هغه کې ترڅو پیوندونه لګیږي[1].

د آیات شریف مفهوم دی الله پاک فرمایي چې کوم مرګ نه تاسو تیښته کوی نو هغه به خامخا تاسو راګیروي بیا به تاسو هغه پاک ذات سره مخامخ کیږئ چې هغه ستاسو ټولو پټو او ښکاره خبرو نه واقف دی، بیا به هغه درته ستاسو کړل شوي کارونه وبخښي او د هغه بدله به ضرور درکوي.

امام غزالي رحمه الله د ګل په ورځ سحر کې خپل لمونځ ادا کړو بیا یې خپل کفن راوغوښته شکل یې کړو، په سترګو یې کیښوده او ویې

---

[1] رواه تنبیه الغافلین

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایل چې اوس زه د خپل پادشاه په خدمت کې د حاضرۍ لپاره ډیر خوشحاله یم، او حاضر یم، مبارک دا وویل مخامخ قبلې ته ثملاست مخ یې قبلې ته واړوو او ځان یې حق ته تسلیم کړو[1].

حضرت بلال رضي الله تعالی عنه کله چې وفات کیده ښځې ورته وویل های افسوس ته رانه ځې، هغه مبارک ورته وویل چې څومره د مزې خبره ده، او د الله پاک څومره لطف او کرم خبره ده چې زه به صباته د خپلو دوستانو سره ملاقات لپاره حاضریږم، د خوږ نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم او د هغه مبارک ګرانو او نږدې ملګرو سره به میلاویږم[2].

ربیع رحمه الله فرمایي چې یوه عابد بصره کې دا خبره وکړه چې یو شخص وفات کیده خلکو ورته د لا اله الله تلقین کاوه او د هغه ژبې نه به وتل چې: ته د دې شرابو څخه هم وڅښه، یو ګیلاس خو وڅښه ما هم وڅښل، ته یې هم وڅښه. افسوس افسوس د داسې کسانو په حال.

د حضرت ممشاد (رح) د وفات په وخت یو بزرګ څنګ ته ناست وو، بزرګ ورته د جنت د میلاویدود دعا وکړه، په خندا وفرمایل ورته چې دا دیرش کاله متصل ماته جنت د ټولو زینتو سره ما مخې ته راتلو نو ما یو واري هم ورته پوره کتلي ندي.(زه د جنت د مالک مشتاق یم)[3].

په اخر کې به د حضرت ابراهیم علیه السلام دا دعا وکړو: (ای پروردګاره ! ماته، زما مور او پلار ته او ټولو مؤمنانو ته د حساب او کتاب وخت ښښنه وکړی[4]. امین یا رب العالمین.

---

[1] رواه فضایل صدقات

[2] رواه فضایل صدقات

[3] رواه احیاء

[4] سورت ابراهیم ۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څما ترتیب شوي کتابونه

١- د سعادت خزانه
٢- د فضائلو خزانه
٣- د مونځونو فضائل
۴- د کلمې شریفې او کلام ربي فضیلتونه
۵- د حج خزانې
٦- د زکات او صدقې فضائل
٧- ښځه په ټولنه کې
٨- پاکوالی په اسلام کې
٩- شمائل ترمذی
١٠- د حج او عمرې لارښود
١١- رهنمای حج و عمره
١٢- عقبی ته سفر
١٣- ځوان نسل لپاره لارښوونه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library